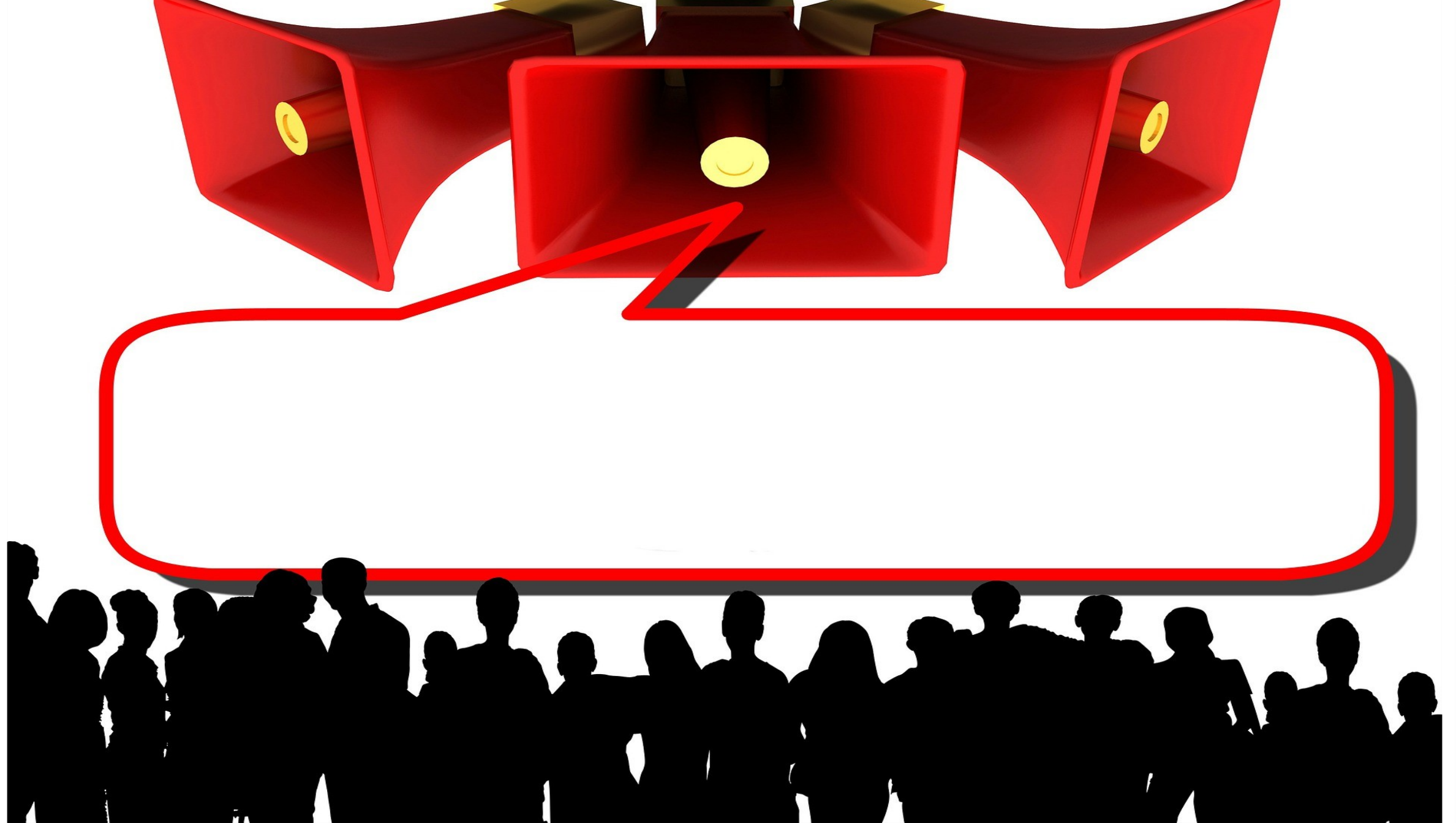

Informația de interes public

Transparență și drepturi de acces

- I. Reglementări juridice și conceptuale
- II. Principiile liberului acces și excepțiile
- III. Protecția avertizorului de integritate

Reglementări juridice și conceptuale

Reglementări juridice și conceptuale

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI¹ stipulează, în articolul 19, că:

- „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI² statuează, în articolul 10 intitulat „libertatea de exprimare”, că:

- (a) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.
- (b) Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranță publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Reglementări juridice și conceptuale

PRINCIPIILE DE LA JOHANNESBURG³ privind securitatea națională, libertatea de exprimare și accesul la informație, un izvor de drept internațional relevant, adoptate în octombrie 1995 de către un grup de experți în drepturile omului convocat de organizația „Article 19”, aprobate de raportorii speciali ai Națiunilor Unite și utilizate ca instrument de referință de către Comisia națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, consacră în principiul I:

- "Oricine are dreptul la libertatea de exprimare, care include libertatea de a căuta, a primi și a face cunoscute informații și idei de toate genurile, indiferent de frontiere, fie oral, în scris sau sub formă tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare în masă pe care îl alege."

CONSTITUȚIA ROMÂNIEI⁴ stabilește în articolul 31 „Dreptul la informație” că:

- „Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit”, iar „autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal”.

Reglementări juridice și conceptuale

LEGEA NR. 544 DIN 2001 PRIVIND LIBERUL ACCES LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC⁵ definește (art.2), într-o manieră generală, informația de interes public ca fiind

- „orice informație care privește activitățile sau rezulta din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației, menționând că „prin informație cu privire la datele personale se înțelege orice informație privind o persoană fizică identificată sau identificabilă”.

LEGEA NR. 51 PRIVIND SIGURANȚA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI⁶ consacră în art. 12, aliniatul 3 libertatea de opinie și exprimare, stabilind însă și limitarea ariei de acces:

- „(3) Prevederile alin. (1) și (2) nu aduc atingere libertății de opinie și exprimare, dreptului persoanei de a nu fi tulburată în vreun fel pentru opiniile sale, ca și în acela de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei, prin orice mijloace de exprimare, dacă aceste drepturi se exercită în conformitate cu legile României”.
- Primele două aliniate ale articolului citat stabileau că:
  - „(1) Nicio persoană nu are dreptul să facă cunoscute activități secrete privind securitatea națională, prevalându-se de accesul neîngrădit la informații, de dreptul la difuzarea acestora și de libertatea de exprimare a opiniilor;
  - (2) Divulgarea, prin orice mijloace, de date și informații secrete care pot aduce prejudicii intereselor securității naționale, indiferent de modul în care au fost obținute, este interzisă și atrage, potrivit legii, răspunderea celor vinovați”.

Principiile liberului acces și excepțiile

Principiile liberului acces

1.**DREPTUL DE ACCES** la informațiile de interes public: este unul din principiile fundamentale ale relațiilor dintre persoane și autoritățile publice (conform Legii nr.544 din 2001, art.1):

- autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să pună la dispoziția cetățenilor, din oficiu sau la cerere, toate informațiile de interes public. Orice persoană are dreptul să solicite și să obțină de la autoritățile publice informațiile referitoare la activitatea acestora;
- dreptul persoanei de avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit (Constituția României, art.31);
- Orice informație deținută de o instituție publică trebuie să fie accesibilă publicului, iar excepțiile trebuie precis definite.

2.**PRINCIPIUL TRANSPARENȚEI** – desfășurarea activității într-o manieră deschisă față de public, în care accesul liber la informațiile de interes public să constituie regula, iar limitarea accesului la informație să constituie excepția;

- legea instituționalizează transparența în relațiile dintre cetățean și instituțiile publice și va determina, în timp, o schimbare de mentalitate în relația dintre cetățean și funcționarii publici;
- guvernul și instituțiile publice trebuie să încurajeze o cultură civică și instituțională a transparenței și să asigure resurselor necesare pentru promovarea publică a următoarelor obiective⁷ :
  - campanii de informare publică privind dreptul de acces la informație
  - programe de educație publică privind exercitarea acestui drept
  - diminuarea culturii secretului în instituțiile publice prin programe de instruire a funcționarilor pentru aplicarea legislației privind accesul la informație;
- obligația publicării informației - instituțiile publice nu trebuie doar să facă accesibile informațiile la cerere, ci să dea publicității documente de interes public, în limita capacității și resurselor de care dispun;

Principiile liberului acces

3.DEFINIREA LIMITATIVĂ A EXCEPȚIILOR - informațiile exceptate de la liberul acces trebuie să fie strict definite de la caz la caz, iar refuzul de a permite accesului la informație trebuie să satisfacă un test cu trei dimensiuni:

- Informația respectivă este legată de un scop legitim menționat prin lege;
- Accesul la informația respectivă periclitează protejarea acelui scop;
- Periclitarea acelui scop este mai importantă decât interesul public de a avea acces la informația respectivă;

4.PROCEDURI DE FACILITARE A ACCESULUI LA INFORMAȚIE - solicitările de acces la informație trebuie procesate rapid, de compartimente specializate și trebuie asigurată existența sancțiunilor și a posibilităților de apel împotriva refuzării accesului:

- în Legea nr. 544/2001 există reglementate expres asemenea proceduri și compartimente (art.4), detaliate apoi în H.G. nr. 123/2002 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiilor de interes public.
- art. 7 din lege stabilește termene precise de răspuns la solicitările de informații,
- art.22 din lege consacră posibilitatea recurgerii la justiție pentru contestarea unei decizii de refuz al accesului la informație⁸;

Principiile liberului acces

5. NIVELUL REZONABIL AL COSTURILOR ACCESULUI LA INFORMAȚIE - accesul la informație nu trebuie descurajat printr-un nivel excesiv al taxelor percepute solicitanților:

- Legea nr. 544/2001 prevede, la art. 9, că solicitantul va suporta (doar) costul serviciilor de copiere, dacă solicitarea de informații implică realizarea de copii ale unor documente.
- legea nu ia însă în considerare alte tipuri de costuri posibile decât cele de multiplicare – de pildă cele de documentare, de prelucrarea datelor + timp – ceea ce ar putea conduce la imposibilitatea instituțiilor publice de a onora cereri complexe de informație:
  - (de exemplu cele referitoare la anumite date statistice ale instanțelor, pentru care modulele actuale statistice nu permit furnizarea unor informații pertinente, astfel încât singura variantă este colectarea lor manuală, ceea ce ar putea fi imposibil prin raportare la volumul de activitate al instanțelor).

Principiile liberului acces

6. CARACTERUL PUBLIC AL ȘEDINȚELOR INSTITUȚIILOR PUBLICE - ședințele instituțiilor publice trebuie anunțate în prealabil și să fie deschise publicului; excepțiile de la această regulă trebuie să fie definite precis și limitativ:

- legea nr. 544/2001 nu conține dispoziții relevante în acest sens, însă legislația specială – ce reglementează activitatea diverselor instituții publice – reflectă consacrarea acestui principiu (de pildă: conform art. 29 alin. 1 din Legea nr. 317/2004, lucrările plenului și ale secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii sunt, de regulă, publice).

7. PRIORITATEA ACCESULUI LA INFORMAȚIE - legea privind accesul la informație trebuie să stipuleze că orice alt act normativ va fi interpretat în conformitate cu prevederile sale și să prevină riscul ca regimul excepțiilor să fie extins în mod arbitrar prin alte reglementări² :

- legea privind accesul la informațiile de interes public trebuie să stipuleze că orice act normativ va fi interpretat în conformitate cu prevederile sale tocmai pentru a preveni acest risc. De aceea, Legea nr. 544/2001, prin art. 25, a prevăzut abrogarea oricărei alte reglementări contrare acestei legi;

Principiile liberului acces

8. PRINCIPIUL APLICĂRII UNITARE -

autoritățile și instituțiile publice trebuie să se asigure că respectarea legii se face în mod unitar, în conformitate cu principiul constituțional de egalitate în fața legii și prevederile acesteia;

9. PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE

INTEGRITATE - persoanele care reclamă ori sesizează, cu bună credință, încălcări ale legii nu pot fi sancționate, prin aplicarea unei sancțiuni inechitabile sau mai severe pentru alte abateri disciplinare, chiar dacă în acest fel dau publicității informații exceptate de la accesul public;

10. PRINCIPIUL AUTONOMIEI - fiecare autoritate sau instituție publică va elabora propriul regulament de organizare și funcționare a compartimentelor de informare și relații publice, în conformitate cu prevederile legii și ale normelor metodologice¹⁰.

Excepțiile liberului acces

CONSTITUȚIA ROMÂNIEI a prevăzut că exercitarea dreptului la liberă informare ar putea să implice și unele acțiuni mai puțin legitime, care ar putea avea ca efect vătămarea unor valori universal recunoscute și protejate, stabilind (art.31, aliniatul (3):

- „dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau securitatea națională”.

Legea fundamentală reglementează, prin art.53, posibilitatea și condițiile generice în care poate avea loc restrângerea unor drepturi și libertăți constituționale, enumerând, limitativ, motivele pentru care exercițiul unui drept poate fi îngrădit, numai prin lege și numai dacă se impune (scop legitim), pentru:

- (1)apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor;
- (2)desfășurarea instrucției penale;
- (3)prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.

Excepțiile liberului acces

Următoarele **PRINCIPII DE LA JOHANNESBURG** sunt relevante din perspectiva restrângerii dreptului de a căuta, primi și răspândi informații pentru protecția securității naționale:

(1)**Principiul 2:** Interesul legitim al securității naționale

(a) „Restrângerea justificată în baza motivelor de securitate națională nu poate fi legitimă decât dacă scopul primar al acesteia și efectul doveditor constă în protejarea existenței sau integrității teritoriale a statului contra utilizării sau amenințării cu forța, sau pentru protejarea capacității sale de a răspunde utilizării sau amenințării cu forța, fie provenind din exterior, așa cum este cazul forței armate, sau din interior, așa cum este cazul incitării la răsturnarea guvernului prin violență”.

(2)**Principiul 15:** Regula generală cu privire la divulgarea informației secrete

(a) „Nici o persoană nu poate fi pedepsită din motive de securitate națională pentru divulgarea informației dacă:

(1) divulgarea acesteia, de fapt, nu a cauzat nici un prejudiciu și probabil nu va dauna interesului legitim al securității naționale, sau dacă

(2) interesul public în cunoașterea informației prevalează asupra prejudiciului cauzat în urma divulgării acesteia”.

Excepțiile liberului acces

- (3) **Principiul 16:** Informația obținută prin intermediul serviciului public
- (a) „Nici o persoană nu poate fi persecutată din motive de securitate națională pentru divulgarea informației pe care a aflat-o dacă interesul publicului de a cunoaște această informație depășește dauna cauzată în urma comunicării acesteia”.
- (4) **Principiul 12:** Enumerarea exhaustivă a excepțiilor ce țin de securitatea națională.
- (a) „Un stat nu poate refuza categoric accesul la toate informațiile privind securitatea națională și trebuie să stabilească prin lege categorii limitate și particulare de informații care trebuie ținute secrete pentru a proteja interese legitime de securitate națională”.
- (5) **Principiul 13:** Interesul public în divulgarea informației
- (a) „În toate legile și deciziile privind dreptul de a obține informații, va prima interesul public în cunoașterea informațiilor”¹¹.

Excepțiile liberului acces

LEGEA NR.544 DIN 2001 limitează liberul acces la informație, prin instituirea (art.12) a șapte excepții, primele două vizând domeniul informațiilor clasificate¹²:

- a) informațiile din domeniul apărării naționale, siguranței și ordinii publice, dacă fac parte din categoriile informațiilor clasificate, potrivit legii;
- b) informațiile privind deliberările autorităților, precum și cele care privesc interesele economice și politice ale României, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate, potrivit legii;
- c) informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală ori industrială, precum și principiului concurenței loiale, potrivit legii;
- d) informațiile cu privire la datele personale, potrivit legii;
- e) informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă:
  - i. se periclitează rezultatul anchetei,
  - ii. se dezvăluie surse confidențiale ori
  - iii. se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare;
- f) informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces;
- g) informațiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor.

Protejarea accesului

Legea prevede însă și **măsuri de protejare a accesului la informații publice**, stabilind (art.13 și 14) că:

- (a) nu pot fi incluse în categoria informațiilor clasificate informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate sau instituție publică, constituind informații de interes public;
- (b) informațiile cu privire la datele personale ale cetățeanului pot deveni informații de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice.

Excepțiile liberului acces

ALTE REGLEMENTĂRI ce instituie excepții referitoare la liberul acces la informații de interes public:

- 1) în **domeniul activității magistraților**, nu se aduc la cunoștința publicului:
  - (a) informațiile referitoare la condamnarea unor minori;
  - (b) informațiile referitoare la identitatea martorilor sau alte date despre aceștia, dacă prin divulgarea lor s-ar pune în pericol viața, sănătatea sau integritatea corporală a acestora;
  - (c) informațiile rezultate din exercitarea prerogativelor instanțelor de judecată, care ar aduce atingere dreptului la intimitate al persoanei;
  - (d) discuțiile purtate între membrii completelor de judecată în procedura de deliberare, ci doar rezultatul lor, materializat în hotărârea judecătorească;
  - (e) informațiile vizând protecția vieții private a părților în proces;
  - (f) informațiile privind activitatea judiciară atunci când aceasta se face în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale;
  - (g) când instanța apreciază că publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției (ultimele trei sunt prevăzute în Hotărârea CSM nr.387/2005 pentru aprobarea regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești);

Excepțiile liberului acces

2) Datele puse la dispoziția Serviciului Român de Informații sunt protejate:

- (a) în procedura prealabilă de acordare a autorizațiilor și certificatelor de acces la informații clasificate și
- (b) datele obținute ca urmare a derulării procedurii de vetting, prin:
  - i. prin nivelul de secretizare atribuit acestora și
  - ii. în respect pentru dreptul la intimitate al persoanei, drept garantat de Constituția României;

3) Proiectele de acte normative:

- (a) personalului autorităților publice inițiatoare și avizatoare i se interzice furnizarea unor date și informații cu privire la proiectele de acte normative pe parcursul procedurii de elaborare, în afara instituțiilor respective;

4) Cercetarea statistică:

- (a) personalului și serviciilor de statistică oficială le revine obligația de adopta măsuri de asigurare a confidențialității datelor care se referă la persoane fizice și juridice, obținute direct (prin cercetări statistice) sau indirect (din surse administrative ori alte surse), pe parcursul cercetării statistice - OG nr.9/1992, art.19¹³;

Excepțiile liberului acces

5) **Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate**¹⁴ stipulează:

- (a) „accesul la informațiile clasificate este permis numai în cazurile, în condițiile și prin respectarea procedurilor prevăzute de lege” (art.2, alin.2) - accesul este condiționat de deținerea autorizației/certificatului de securitate, care atestă verificarea și acreditarea persoanei de a deține, de a avea acces și de a lucra cu informații clasificate;
- (b) este interzisă „clasificarea ca secrete de serviciu a informațiilor care, prin natura sau conținutul lor, sunt destinate să asigure informarea cetățenilor asupra unor probleme de interes public sau personal, pentru favorizarea ori acoperirea eludării legii sau obstrucționarea justiției” (art.33);
- (c) „se interzice clasificarea ca secrete de stat a informațiilor, datelor sau documentelor în scopul ascunderii încălcărilor legii, erorilor administrative, limitării accesului la informațiile de interes public, restrângerii ilegale a exercițiului unor drepturi ale vreunei persoane sau lezării altor interese legitime” (art.24, alin.5);
- (d) „nu pot fi clasificate ca secrete de stat informațiile, datele sau documentele referitoare la o cercetare științifică fundamentală care nu are o legătură justificată cu securitatea națională (art. 24 alin. 6).
- (e) dacă totuși se ignoră aceste limitări/interdicții, orice persoană fizică sau juridică română poate face contestație la autoritățile care au clasificat informația respectivă, împotriva clasificării informațiilor, duratei pentru care acestea au fost clasificate, precum și împotriva modului în care s-a atribuit un nivel sau altul de secretizare. Contestația va fi soluționată în condițiile legii contenciosului administrativ (art. 20).

6) **Legea nr.11/1991 privind combaterea concurenței neloiale**¹⁵ restricționează accesul la informațiile privind activitățile comerciale sau financiare, dar numai dacă publicitatea acestora aduce atingere principiului concurenței loiale.

Distincția dintre informația de interes public și informația clasificată¹⁶

• Accesul la informațiile de interes public este asigurat de compartimentele specializate de informare și relații publice.	• Accesul este asigurat de structura de securitate sau funcționarul de securitate
• Informațiile de interes public sunt comunicate din oficiu sau sunt disponibile pe baza unei solicitări formulate în scris sau verbal.	• Persoanele care au acces la informații strict secrete de importanță deosebită vor fi înregistrate în fișa de consultare. Cererea pentru copierea documentelor clasificate se aprobă de conducătorul unității cu avizul structurii/funcționarului de securitate. • Accesul la informațiile calificate este posibil doar persoanelor care dețin certificat/autorizație de acces, eliberat/-ă după o procedură prealabilă de verificare.
• Accesul la informațiile de interes public trebuie să respecte principiile transparenței, aplicării unitare și al autonomiei.	• Accesul la informațiile clasificate trebuie să respecte principiul necesității de a cunoaște.
• Persoanele au acces <u>la toate informațiile</u> de interes public.	• Persoanele au acces numai în funcție de certificatul de securitate sau autorizația de acces, valabilă pentru nivelul de secretizare al informațiilor necesare îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.
• Lista care cuprinde documentele de interes public se întocmește și se aprobă de autoritatea sau instituția publică.	• Lista care cuprinde informațiile <u>secrete de stat</u> – pe niveluri de secretizare - elaborate sau deținute de autoritatea sau instituția publică se aprobă și se actualizează prin Hotărâre a Guvernului.

Distincția dintre informația de interes public și informația clasificată

Informațiile de interes public nu poartă nici o mențiune.	Informațiile clasificate sunt inscripționate pe fiecare pagină cu nivelul de secretizare.
<u>Accesul</u> la informațiile de interes public se realizează prin afișare la sediul autorității sau al instituției publice ori prin publicare în Monitorul Oficial al României sau în mijloacele de informare în masă, în publicații proprii, precum și în pagina de Internet proprie, sau prin consultare la sediul autorității sau al instituției publice.	<u>Transmiterea informațiilor clasificate către alți utilizatori</u> se va efectua numai dacă aceștia dețin certificate de securitate sau autorizații de acces corespunzător nivelului de secretizare.
Evidența cererilor de informații publice se ține în registru <i>privind înregistrarea cererilor și răspunsurilor privind accesul la informațiile de interes public</i>	- Evidența informațiilor clasificate se ține în următoarele registre: 1. Registrul de evidență al informațiilor strict secrete de importanță deosebită; 2. Registrul de evidență al informațiilor strict secrete și secrete; 3. Registrul de evidență al informațiilor secrete de serviciu; 4. Registrul unic de evidență a registrelor, condicilor, borderourilor și a caietelor pentru însemnări clasificate; 5. Condicta de predare-primire a documentelor clasificate; 6. Registrul de evidență a informațiilor clasificate multiplicate; 7. Condicta de predare-primire a cheilor de la încăperile și containerele de securitate; 8. Registrul pentru evidența certificatelor de securitate/ autorizațiilor de acces la informațiile clasificate
Informațiile de interes public pot fi solicitate și comunicate și în format electronic.	Este interzisă transmiterea informațiilor secrete de stat prin cablu sau eter, fără a se folosi mijloace specifice cifrului de stat sau de alte elemente criptografice stabilite de autoritățile publice competente.
Funcționarul desemnat pentru aplicarea prevederilor Legii nr. 544/2001 răspunde disciplinar conform Statutului funcționarilor publici, statutelor speciale sau, după caz, Codului muncii.	Încălcarea normelor privind protecția informațiilor clasificate atrage răspunderea disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

Obținerea informațiilor de interes public

A.Direct la sediul instituției/autorității publice sau regiei autonome

- ➡ se adresează biroului/compartimentului de informare și relații publice sau persoanei desemnate; documentele care se comunică din oficiu trebuie să se afle la dispoziția solicitantului;
- ➡ putem cere verbal orice alte informații de interes public (sponsorizări acordate și cui; câți bani s-au colectat de la asigurările de sănătate și câți au ajuns la spitale);
- ➡ la refuzul solicitărilor de date financiare, se recurge la acțiune în justiție.

B.Cerere scrisă

- ➡ de preferință, expediată prin poștă, cu confirmare de primire sau depusă la sediul instituției/autorității, cu număr de înregistrare. Poate fi făcută pe hârtie sau prin email. Trebuie să conțină: numele, prenumele și semnătura solicitantului, adresa de primire a răspunsului; care este informația solicitată; dacă se solicită copii după documente, disponibilitatea de a plăti costurile de copiere;
- ➡ dacă solicitarea nu este de competența instituției/autorității, aceasta nu o va restitui persoanei, ci, în 5 zile, o va trimite instituției/autorității competente și va informa solicitantul despre aceasta.

Obținerea informațiilor de interes public

Termenele de comunicare:

A.5 zile:

- ➡ în termen de 5 zile de la primirea cererii se transmite în scris refuzul comunicării informațiilor și motivarea acestuia;

B.10 zile:

- ➡ în termen de 10 zile de la înregistrarea cererii se comunică în scris informațiile solicitate sau, în cazul în care au fost solicitate informații complexe, faptul că ele vor fi comunicate în termen de 30 zile de la înregistrare;

C.30 zile:

- ➡ în termen de 30 zile de la înregistrare se comunică în scris informațiile complexe (pentru care identificarea și difuzarea necesită o durată de timp ce depășește 10 zile).

Nerespectarea termenelor legale echivalează cu **refuzul nejustificat** de rezolvare a cererii.

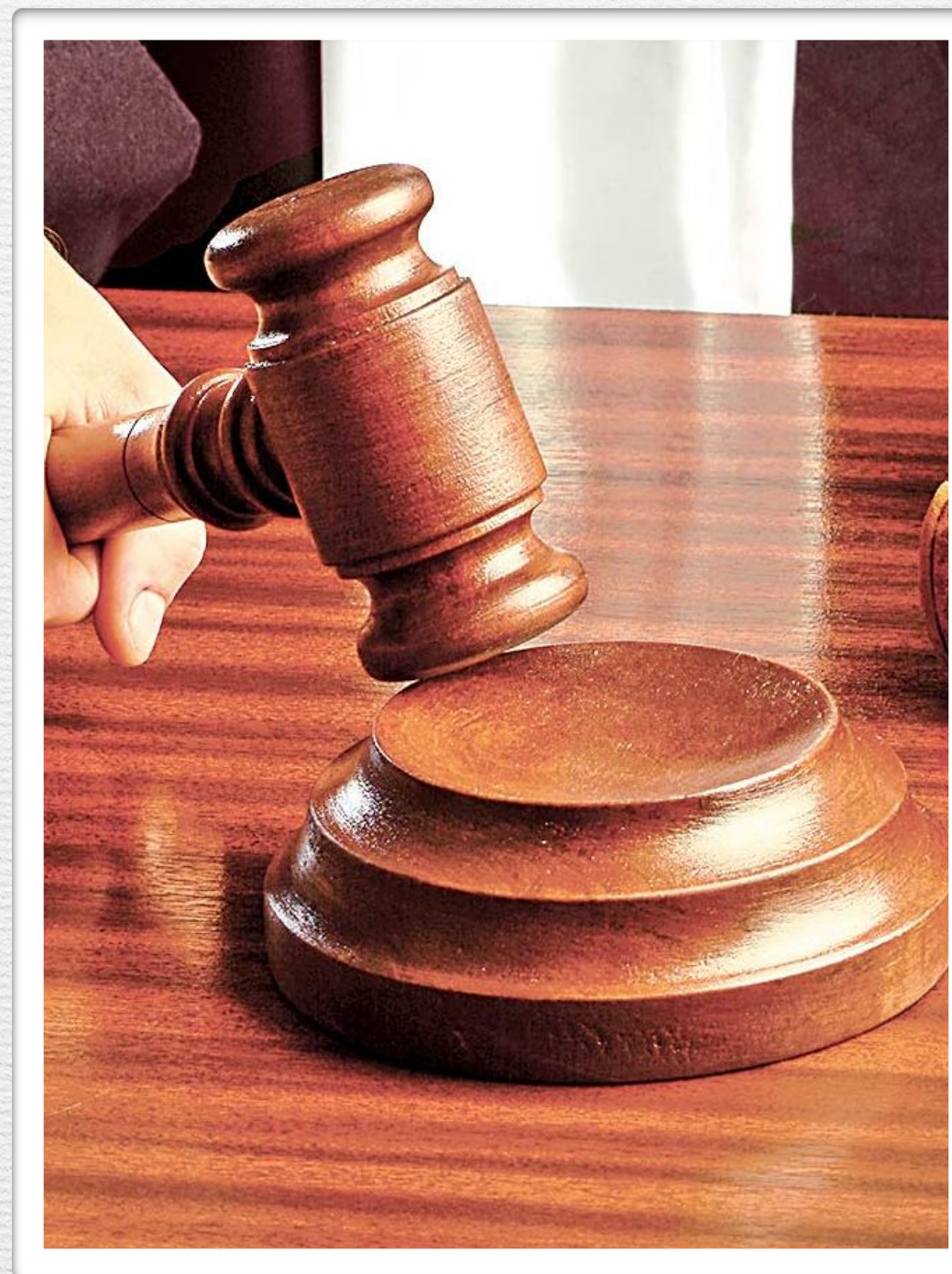
Chiar dacă refuzul sau informația vor fi comunicate, dar cu depășirea termenilor legale:

- ◆ cel vinovat nu poate fi absolvit de răspunderea disciplinară;
- ◆ instituția/autoritatea publică nu vor fi scutite de obligația de a plăti solicitantului daune morale și/sau materiale pentru vătămarea produsă prin încălcarea legii.

Căile de atac

Solicitantul are la dispoziție **trei căi de atac** (RECLAMAȚIA ADMINISTRATIVĂ, PLÂNGEREA LA INSTANȚĂ ȘI SESIZAREA AVOCATULUI POPORULUI) pentru:

- ◆ refuz nejustificat, explicit sau tacit, de comunicare a informațiilor
- ◆ altă încălcare a dreptului de liber acces la informații de interes public:
  - ▶ comunicarea în formă inaccesibilă, neclară, vagă sau incompletă;
  - ▶ comunicare tardivă a informațiilor sau refuzului
  - ▶ necomunicarea prelungirii termenului de la 10 la 30 zile

Căile de atac

A.RECLAMAȚIA ADMINISTRATIVĂ

- ➡se adresează conducătorului instituției/autorității publice din care face parte angajatul care a refuzat aplicarea legii liberului acces la informațiile publice;
- ➡se formulează în 30 zile de la data la care solicitantul a luat cunoștință de încălcarea dreptului;
- ➡reclamația se trimite în termen de 30 zile de la expirarea primului termen de 10 zile, dacă solicitantul nu primește răspuns la cererea de informații după trecerea a 10 zile de la data înregistrării și nici după comunicarea că termenul a fost prelungit de la 10 la 30 zile;
- ➡dacă solicitantul primește răspuns în 10 zile că termenul a fost prelungit la 30 zile, termenul pentru reclamația administrativă începe să curgă după expirarea celor 30 zile.
- ➡motivația reclamației:
  - ➡expunerea motivelor pentru care solicitantul consideră că a fost încălcată legea:
    - informația cerută este de interes pentru comunitate
    - informația nu poate constitui, dacă ar fi dezvăluită, un pericol pentru siguranța națională sau ordinea publică
    - O regie a primit fonduri de la bugetul de stat și nu furnizează informația sub pretextul că nu ar folosi bani publici;
- ➡reclamantul primește răspuns numai dacă reclamația administrativă este admisă (în termen de 15 zile de la data depunerii reclamației) Răspunsul este scris și trebuie să cuprindă informațiile solicitate și sancțiunile disciplinare luate împotriva celui vinovat de încălcarea legii 544.
- ➡dacă reclamația este respinsă, solicitantului nu i se comunică nimic - reglementarea încalcă articolul 47, aliniatul 4 din Constituție (autoritățile publice au obligația să răspundă la cereri, indiferent dacă sunt admise sau respinse).

Căile de atac

B.PLÂNGEREA ÎN INSTANȚĂ

- ➡ Legea nr.544/2001 nu prevede ca plângerea în instanță să fie precedată în mod obligatoriu de reclamația administrativă, ca în cazul Legii nr.29/1990 privind contenciosul administrativ. Art.36 din Norme afirmă o astfel de condiționare, astfel că adaugă la lege (instanțele pot avea soluții contradictorii; se impune o intervenție legislativă)
- ➡ Conținutul plângerii:
  - ▶ se cere instanței să constate că informațiile solicitate sunt de interes public și să oblige autoritatea/instituția să comunice în scris informațiile solicitate;
  - ▶ trebuie cerut instanței să fixeze un termen în care să fie comunicate solicitantului
  - ▶ se pot cere daune morale/materiale - trebuie indicată valoarea (în ce constau, cum s-au produs, cum pot fi dovedite);
  - ▶ plângerea se adresează numai Tribunalului; se judecă la secția de contencios administrativ;
  - ▶ competența teritorială este alternativă, la alegerea patentului: Tribunalul în a cărui rază teritorială domiciliază sau unde se află sediul autorității/instituției publice;
  - ▶ plângerea se judecă în procedură de urgență și instanța trebuie să fixeze termene mai scurte față de regulă, fără amânări;
  - ▶ plângerea este scutită de taxa de timbru;
  - ▶ hotărârea Tribunalului este supusă recursului (se depune în 15 zile de la comunicarea hotărârii, motivat). Recursul se depune la Tribunal, dar se adresează Curții de Apel
  - ▶ decizia Curții de apel este definitivă și irevocabilă: nu mai poate fi atacă, decât în cazuri excepționale prin contestație în anulare, revizuire sau recurs în anulare.
  - ▶ autoritățile/instituțiile publice sunt obligate să pună decizia în aplicare¹⁷.

Căile de atac

C.SESIZAREA AVOCATULUI POPORULUI

- ➡ instituția Avocatul Poporului are ca obiect de activitate cazurile de încălcare a unor drepturi și libertăți de către instituțiile administrației publice;
- ➡ sesizarea trebuie să cuprindă:
  - ▶ nume, prenume, domiciliu, adresă exactă a petiționarului;
  - ▶ prezentarea succintă și clară a drepturilor încălcate și autoritatea administrativă sau funcționarul în cauză;
  - ▶ descrierea faptelor, dovada întârzierii sau refuzului autorității administrative de a solicita legal cererea, în termenul legal;
  - ▶ mențiunea dacă cererea face obiectul unei cauze aflate pe rolul unei instanțe judecătorești;
  - ▶ autoritățile publice care au fost sesizate anterior;
  - ▶ orice acte ce pot susține cererea¹⁸.

Protecția avertizorului de integritate

Avertizorul de integritate

AVERTIZOR înseamnă persoana care:

- ❖ face o sesizare cu bună credință cu privire la orice faptă care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor bunei administrări, eficienței, eficacității, economicității și transparenței;
- ❖ Este încadrată într-o instituție publică sau care funcționează din fonduri publice ori administrează bunuri sau resurse publice (Legea nr.571 din 14 decembrie 2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii)¹⁹.

Personal care intră sub incidența Legii nr.571/2004:

- 1.funționarii publici - persoane investite prin numire într-o funcție publică dintr-o autoritate sau instituție publică, cu prerogative de realizare a competenței acestora;
- 2.personal contractual - nu are importanță nivelul de studii (poate fi director sau casieră);
- 3.personal care-și desfășoară activitatea în baza unor statute speciale - medicii, profesorii, polițiștii, grefierii, preoții.

Entitatea publică vizată

ENTITATEA PUBLICĂ are două componente majore:

1. atribuții consacrate prin lege: autorități și instituții publice - Parlamentul, Administrația Prezidențială, ministere, organe de specialitate ale administrației publice centrale și locale, alte autorități publice, instituții publice autonome, instituțiile din subordinea acestora, indiferent de modul de finanțare;
2. bani publici în desfășurarea activității: surse bugetare, bunuri gestionate, servicii concesionate în regim de monopol:
  - (a) entități ai căror conducători sunt ordonatori principali de credite;
  - (b) entități ai căror conducători sunt ordonatori secundari sau terțiari de credite (instituții publice cu personalitate juridică din subordinea ordonatorilor principali de credite);
  - (c) persoane de drept privat care aparțin statului sau la care statul este acționar (Societatea Română de Radiodifuziune, Compania Națională Poșta Română, regii autonome, societăți cu capital majoritar de stat;
  - (d) alte unități bugetare: spitale, biblioteci publice, cantine sociale, școli, licee și universități de stat.

Subiectul avertizărilor de integritate

FAPTELE CARE POT CONSTITUI SUBIECTUL UNEI AVERTIZĂRI DE INTEGRITATE

(I) Infracțiuni de corupție, infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiuni în legătură directă cu infracțiunile de corupție, infracțiunile de fals și infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul:

- (a) luarea/darea de mită
- (b) primirea de foloase necuvenite
- (c) traficul de influență și cumpărarea de influență
- (d) infracțiuni asimilate celor de corupție (Legea nr.78/2000):
  - 1. stabilirea, cu intenție, a unei valori diminuate a bunurilor aparținând statului în cadrul procedurilor de privatizare;
  - 2. acordarea de credite sau subvenții cu încălcarea legii;
  - 3. utilizarea creditelor sau subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate;
  - 4. influențarea operațiunilor economice ale unui agent economic de către cel care are sarcina de a-l supraveghea, controla sau a-l lichida;
  - 5. efectuarea de operațiuni financiare, ca acte de comerț, incompatibile cu funcția, atribuția sau însărcinarea pe care o îndeplinește o persoană ori încheierea de tranzacții financiare, utilizând informațiile obținute în virtutea funcției, atribuției sau însărcinării sale;
  - 6. folosirea, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații;
- (e) abuzul în serviciu:
  - (a) abuzul în serviciu contra intereselor publice
  - (b) abuzul în serviciu contra intereselor persoanelor
  - (c) abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi, dacă funcționarul public a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial.

Subiectul avertizărilor de integritate

(II) Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene:

- (a) falsul și uzul de fals prin care se obțin pe nedrept fonduri europene
- (b) fraudarea acestor fonduri în cazul în care au fost obținute legal.

(III) Practici sau tratamente preferențiale ori discriminatorii în exercitarea atribuțiilor

- (a) practică preferențială: un funcționar soluționează lucrarea în termen de 2 zile pentru un grup de interese favorizat, iar pentru celelalte persoane în 30 zile;
- (b) tratament preferențial sau discriminatoriu - un funcționar solicită un act în plus sau unul mai puțin față de regulamente;

(IV) Încălcarea prevederilor privind incompatibilitățile și conflictele de interese

Subiectul avertizărilor de integritate

(V) Alte situații clar definite de lege:

- (a) folosirea abuzivă a resurselor materiale sau umane
- (b) partizanatul politic în exercitarea prerogativelor postului, cu excepția persoanelor alese sau numite politic;
- (c) încălcarea legii privind accesul la informații și a transparenței decizionale;
- (d) incompetență sau neglijență în serviciu;
- (e) evaluări neobiective ale personalului în procesul de recrutare, selectarea sau promovare, retrogradare sau eliberare din funcție;
- (f) emiterea de acte administrative care servesc unor interese de grup sau clientelare;

(VI) Încălcarea altor dispoziții legale care impun respectarea principiului bunei administrări și cel al ocrotirii interesului public:

- (a) lipsa de transparență;
- (b) întârzierea nejustificată;
- (c) discriminare;
- (d) nerespectarea procedurilor;
- (e) eroarea legală/judiciară;
- (f) neglijența în serviciu (proasta funcționare sau incompetență).

Modalități de protecție a avertizorului

LEGEA NR.571/2004 prevede că sesizarea în interes public poate fi făcută (alternativ sau cumulativ) unei dintre următoarele entități:

- (1)organelor judiciare
- (2)organelor însărcinate cu constatarea și cercetarea conflictelor de interese și a incompatibilităților;
- (3)comisiilor parlamentare;
- (4)mass-media;
- (5)organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale;
- (6)organizațiilor neguvernamentale;
- (7)șefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale;
- (8)conducătorului entității publice din care face parte persoana care a încălcat prevederile legale, sau în care se semnalează practica ilegală, chiar dacă nu se poate identifica exact făptuitorul;
- (9)comisiilor de disciplină sau altor organisme similare din cadrul entității publice din care face parte persoana care a încălcat legea.

Modalități de protecție a avertizorului

ASIGURAREA PROTECȚIEI AVERTIZORULUI:

- ➡ comisia de disciplină sesizată are obligația de a păstra confidențialitatea numelui și a adresei persoanei care face sesizarea până la data începerii cercetării faptei funcționarului public, atunci când apreciază că funcționarul ar putea influența sau exercita presiuni asupra semnatarului sesizării;
- ➡ aceeași regulă este și în cazul în care cel reclamat este șef ierarhic, direct sau indirect, ori are atribuții de control, inspecție sau evaluare a avertizorului, aplicabilă pe toată durata cercetării desfășurate de comisia de disciplină și ulterior;
- ➡ dacă avertizarea în interes public se referă la infracțiuni de corupție, asimilate corupției sau în legătură directă cu infracțiuni de corupție, infracțiuni de fals și infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul și infracțiuni contra intereselor financiare ale Comunităților Europene, se vor aplica din oficiu prevederile legii nr.682/2002 privind protecția martorilor (art.12, alin. (2), lit.a);
- ➡ funcționarului public a cărui faptă constituie obiectul sesizării i se comunică o copie de pe sesizarea îndreptată împotriva sa (sub sancțiunea nulității);
- ➡ avertizorii în interes public beneficiază de prezumția de bună credință până la proba contrară;
- ➡ instanța poate dispune anularea sancțiunii disciplinare sau administrative aplicate unui avertizor, dacă sancțiunea a fost aplicată ca urmare a unei avertizări în interes public, făcută cu bună credință (în litigiile de muncă și raporturile de serviciu)²⁰.

Note bibliografice:

- ¹ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22751> (accesat la: 4 aprilie 2024)
- ² <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/175187> (accesat la 4 aprilie 2024). Conține completările și modificările prin protocoale și amendamente și actele de ratificare din legislația din România.
- ³ Article 19, *The Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information*, Article 19, 1 October 1995, <https://www.refworld.org/legal/resolution/art19/1995/en/41603> [accesat la 4 aprilie 2024]
- ⁴ https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1e3par1=2#t2c2s0sba31 (accesat la: 4 aprilie 2024)
- ⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/31413> (accesat la 4 aprilie 2024)
- ⁶ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/1517> (accesat la: 5 aprilie 2024)
- ⁷ Asociația Pro Democrația și Transparency Internațional România, Raport privind liberul acces la informațiile de interes public în România - analiza comparativă 2003-2007, disponibil la: [https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport privind liberul acces la informațiile de interes public in Romania.pdf](https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport%20privind%20liberul%20acces%20la%20informatiile%20de%20interes%20public%20in%20Romania.pdf), pg.15 (accesat la 5 aprilie 2024)
- ⁸ Narcis-Violin Stoica, Dan Condrea - Informații clasificate, suport de curs, Școala națională de Grefieri, Amara, 2009, disponibilă la: [http://www.grefieri.ro:808/wp-content/uploads/docs/200906/Suport de curs Informatii%20clasificate.docx?ved=2abUKEwif_tWDz7KFAxUvzgIHHdYwAhgQFnoECBEOAOe3usg=AOvVaw1_DnNNetvdOo9jbmG210-2](http://www.grefieri.ro:808/wp-content/uploads/docs/200906/Suport%20de%20curs%20Informatii%20clasificate.docx?ved=2abUKEwif_tWDz7KFAxUvzgIHHdYwAhgQFnoECBEOAOe3usg=AOvVaw1_DnNNetvdOo9jbmG210-2) (accesat la 5 aprilie 2024)
- ⁹ [https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport privind liberul acces la informațiile de interes public in Romania](https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport%20privind%20liberul%20acces%20la%20informatiile%20de%20interes%20public%20in%20Romania) (accesat la: 6 aprilie 2024)
- ¹⁰ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/34417> (accesat la: 6 aprilie 2024)
- ¹¹ Apud: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/280-288_5.pdf; <https://www.refworld.org/legal/resolution/art19/1995/en/41603> (accesat la: 6 aprilie 2024)
- ¹² <https://www.sri.ro/fisiere/protectia-inf-cls-ghid.pdf> (accesat la: 6 aprilie 2024)
- ¹³ <https://www.sri.ro/fisiere/protectia-inf-cls-ghid.pdf> (accesat la: 7 aprilie 2024)
- ¹⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/35209> (accesat la: 7 aprilie 2024)
- ¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 24 din 30 ianuarie 1991, modificată prin Legea nr.298/2001, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 313 din 12 iunie 2001), disponibilă la: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/1440> (accesat la 8 aprilie 2024)
- ¹⁶ Narcis-Violin Stoica, Dan Condrea, op.cit.
- ¹⁷ Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki (APADOR-CH), Agenția de Monitorizare a Presei (AMP), Ghid practic pentru accesul la informațiile de interes public, disponibil la: [https://www.georgeenescu.ro/Files/uploads/386-GDinfo publice 544_aiip.pdf](https://www.georgeenescu.ro/Files/uploads/386-GDinfo%20publice%20544_aiip.pdf) (accesat la 8 aprilie 2024)
- ¹⁸ Asociația Pro Democrația (APD), Transparency Internațional Romania, op.cit, disponibil la: [https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport privind liberul acces la informațiile de interes public in Romania.pdf](https://www.transparency.org.ro/servicii/ghidurile_cetateanului/ghiduri/Raport%20privind%20liberul%20acces%20la%20informatiile%20de%20interes%20public%20in%20Romania.pdf), pg.15 (accesat la 8 aprilie 2024)
- ¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial, nr. 1214 din 17 decembrie 2004, disponibilă la: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/57866> (accesată la 8 aprilie 2024)
- ²⁰ Victor Alistar, Stănescu Iuliana, Moinescu Gabriel, Ghid privind protecția avertizorilor de integritate, în proiectul Centrul de Asistență Anticorupție, Asociația Română pentru Transparență, disponibil la: <https://www.transparency.org.ro/publicatii/ghiduri/GProtectieAvertizori.pdf> (accesat la: 8 aprilie 2024)